

Ilustrirani Slovenec

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 248) z dne 28. X. 1928

Štev. 44

1918

29. X.

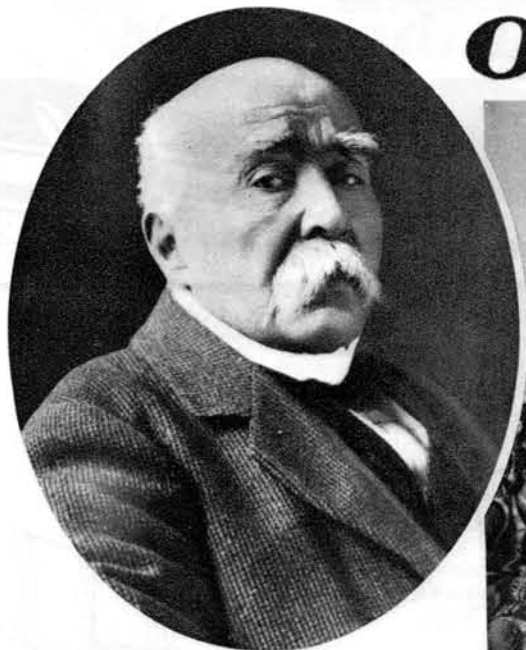
1928

Svečana proglasitev slovenskega narod. osvobojenja dne 29. okt. 1918.

Ko so bile armade osrednjih velesil poražene in že v popolnem razsulu, je dne 28. okt. 1918. sporočila Avstro-ogrška Wilsonu, da sprejema vse njegove mirovne pogoje. Naslednji dan je hrvaški sabor v Zagrebu sklenil, da pretrga vse državnopravne vezi hrvaških dežel z monarhijo, v Ljubljani je bilo pa na Kongresnem trgu proglašeno med nepopisnim navdušenjem ogromnih ljudskih množic popolno osvobojenje slovenskega naroda izpod stoletnega nemškega jarma. (Foto: Grabjec, Ljubljana.)

Ob prvi desefletnici

Georges Clemenceau

fran. min. predsednik med vojno, organizator polit. boja proti centr. silam in predsednik mir. konference.

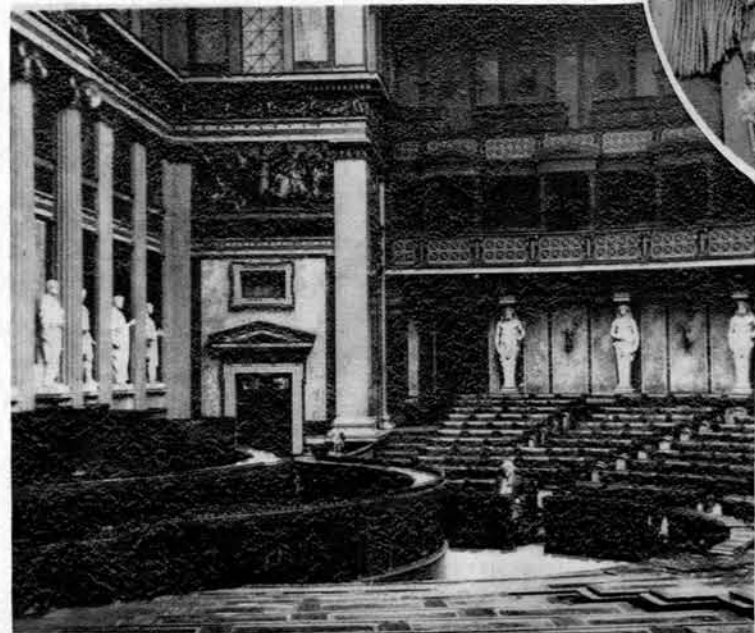

„Ilirija vstani!“

Schererjeva slika iz 40ih let preteklega stoletja; ki se nahaja v Ljubljanskem muzeju.

Na desni: **Iz bojev za osvobodjenje:** Tabor dr. Korošca na Vrhniki, meseca marca l. 1917.

Spodaj: **Polkovnik Švabič**, ki je meseca novembra l. 1918. s svojim hrabrim nastopom preprečil italijansko prodiranje proti Ljubljani; za ta čin se ga še danes hvaležno spominja vsak Slovenec.

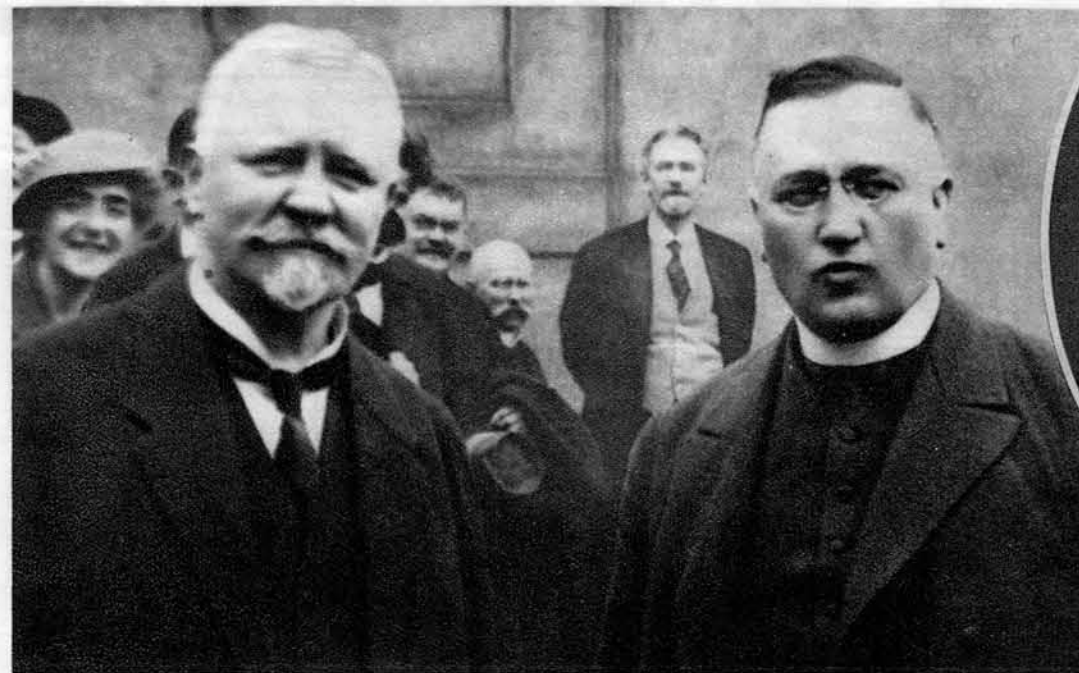

Pogled v notranjščino avstrijskega parlamenta v katerem so bili slovenski poslanci med vojno tako neustrasne boje za osvobodjenje.

Posvetovalnica Kat. tiskov. društva v Jugoslovanski tiskarni, v kateri je bila dne 29. oktobra l. 1918. sestavljena prva slovenska Narodna vlada.

našega osvobojenja

Ferdinand Foch

francoski maršal in generalissimus ententnih čet in zmagovalac milijonskih armad centralnih velesil.

Staněk, predsednik Češkega sveta in **dr. Korošec**, predsednik Jugoslovanskega kluba, ki sta vodila v avstr. parlamentu boj Slovanov za osvobodjenje. Slika je bila posneta ob priliki aprilskih svečanosti l. 1918. v Pragi.

Na levi: **Vladna palača v Ljubljani**, ki je bila tudi sedež protislovenskega vladnega sistema; dne 29. okt. l. 1918. zvečer je bil pa tu odstavljen zadnji njegov nosilec, grof Attems.

Spodaj: **Dr. Gustav Gregorin**, član londonskega Jugoslovanskega odbora; razen Gregorina sta bila v tem odboru od Slovencev še dr. Zupanič in dr. B. Vošnjak.

med nepopisnimi manifestacijami proglašeno popolno osvobodjenje in še isti dan se je osnovala prva Narodna vlada. S tem smo bili Slovenci po dolgih stoletjih zopet prvič gospodje na svojih tleh.

Le žal, da je doživelo naše tedanje veselje in navdušenje kmalu velika razočaranja. Vse zapadne pokrajine je okupirala Italija in niti napram premanim Nemcem nismo mogli rešiti slovenskega dela Koroške. Teh naših bratov ne bomo nikoli pozabili. Kljub hudim bojem je bilo za nas to prvo desetletje doba napredka in trajnih uspehov. Po njih moramo ceniti vrednost svoje s tolikimi žrtvami plačane svobode v lastni državi.

Avstrijske kaverne blizu Mrzlega vrha na soški fronti, kjer so jugoslovanski vojaki s takim herojstvom branili slovensko zemljo pred prodiranjem Italijanov.

Skupina jugoslovanskih prostovoljcev v kaveri na solunski fronti: drugi od leve je Slovenec, pred kratkim smrtno ponesrečeni Lovro Klemenčič.

Prva slovenska narodna vlada

Prelat Andrej Kalan
poverjenik za kmetijstvo.

Dr. Anton Breclj
poverjenik za zdravstvo.

Josip Pogačnik
predsednik prve slovenske Narodne vlade.

Dr. Karel Verstovšek
poverjenik za prosveto.

Dr. Vladimir Ravnihar
poverjenik za pravosodje.

Dr. Janko Breje
poverjenik za notranje zadeve.

Dr. Lovro Pogačnik
poverjenik za nar. obrambo.

Dr. Karel Triller
poverjenik za trgovino in industr.

Dr. Vekoslav Kukovec
poverjenik za finance.

Dr. Ivan Tavčar
poverjenik za prehrano.

Anton Kristan
poverjenik za socialno skrbstvo.

Dr. Pavel Pestotnik
poverjenik za promet.

Ing. Vladimir Remec
poverjenik za javna dela in obrt.

Ob prvi desetlet-slovaške

Triumfalna vrnitev Masaryka iz emigracije v Prago, dne 21. decembra l. 1918. v spremstvu češkoslovaških legijonarjev.

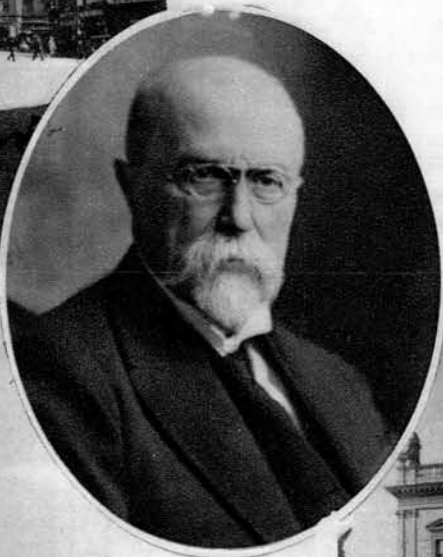

Na levi:

Staroměstské náměstí, na levi je videti magistrat s starodavnim stolpom in znamenito uro, v ozadju je Tynska cerkev.

Spodaj:

Tomaž G. Masaryk, eden izmed najzaslužnejših bojevnikov za češkoslovaško osvobodjenje in sedanjí predsednik republike.

Čehi so preživljali zadnjega pol stoletja v Avstriji precej slično usodo kot mi Slovenci. Ker so bili bogatejši, številčno mnogo močnejši in zato tudi kulturnejši, se je Čehe v avstrijskem političnem življenju mnogo bolj slišalo, nego skromne in maloštevilne Slovence, to v bistvu se njih položaj ni mnogo razlikoval od našega. Nemci so hoteli pritisniti ob steno tudi nje in tako popolnoma obvladovati državo. Ker so bili pa napram Nemcem vendarle sami tudi prešibki, je popolnoma razumljivo, da so iskali že davno pred vojno pogosto tesnejših stikov s Slovenci za boje proti nemški hegemoniji. Spominjamo le na boje tedanje „Slovanske unije“ proti Bientertovi vladi l. 1909.

Vojna je našla tudi Čehe prvi hip brez jasne orijentacije. Šele kruti pritisk nemštva med vojno je izoblikoval tudi pri njih jasno in odločno željo po popolnem osvobojenju. Pospesili so to orijentacijo zlasti v inozemstvu živeči Čehi in Slovaki. V Rusiji in v Franciji so bile že meseca avgusta l. 1914. ustanovljene posebne češke vojaške edinice, mafija je navezala stike z inozemstvom, prof. Masaryk je pobegnil v London, po posredovanju Štefanika je sprejel meseca februarja l. 1916. tedanji francoski min. predsednik Briand Masaryka in v Ru-

siji so se začele ustanavljati češkoslov. legije, ki so se izkazale jako dobro. Vsemu temu ter živahnemu propagandnemu delovanju emigrantov se je bilo zahvaliti, da so se začele v drugi polovici l. 1916. zanimati za češkoslovaško stvar tudi antantne vlade, ki so vzele že v svojem odgovoru na Wilsonovo noto meseca januarja l. 1917. v svoj program tudi osvobodjenje Čehoslovakov.

Pogled na staroslavne Hradčane, nekoč sedež čeških kraljev, sedaj sedež predsednika republike.

Sněmovna, palača češkoslovaškega parlamenta.

nici bratske Češko-republike

V domovini je potekal boj Čehoslovakov vzporedno z jugoslovanskim, zato ga ne bomo podrobneje opisovali. Meseca decembra l. 1917. je proglasil predsednik francoske republike konstituiranje avtonomne Čs. armade. Na tej podlagi so dosegli 19. junija 1918 od medzavezniške konference v Versaillesu priznanje njih Narodnega sveta za vlado Čehoslovakov.

Ti uspehi emigrantov so seveda močno vplivali tudi na njih vojake v domovini. Dne 2. oktobra l. 1918. je izjavil Staněk v parlamentu, da se je českoslovaški narod definitivno razšel z avstro-ogrsko monarhijo, prof. Masaryk je pa dne 18. istega meseca z washingtonsko deklaracijo proglasil samostojnost čs. države. Dne 28. oktobra je bila Avstrija prisiljena izjaviti, da sprejme Wilsonove mirovne pogoje. Čehi so to razumeli in še isti dan tudi v Pragi proglasili svojo samostojnost. Dne 15. nov. je proglasil njih Narodni svet začasno ustavo in sklical ustavodajno skupščino. Ta se je sešla dne 14. nov in proglasila Masaryka za predsednika republike, a K. Kramář je sestavil prvo Čs. vlado. Masaryk je bil takrat v Ameriki, odkoder se je podal takoj po polomu v domovino in prispel dne 21. dec. med ogromnimi manifestacijami v Prago. Svoje meje je dobila nova država na mirovni konferenci in dne 29. feb. 1920 je bila sprejeta definitivna ustava.

Kakor vse mlade države, se je tudi Českoslovaška morala boriti z velikimi notranjimi in zunanji težkočami, ki jih je zgleden patriotizem Čehoslovakov vse premagal. Tudi zanje pomenja prvo desetletje narodne in državne svobode dobo ogromnega napredka na vseh poljih.

Masaryk proglša češko-slovaško neodvisnost v Filadelfiji, dne 26. oktobra l. 1918, v prisotnosti vseh zaslužjenih narodov Srednje Evrope.

Na desni:

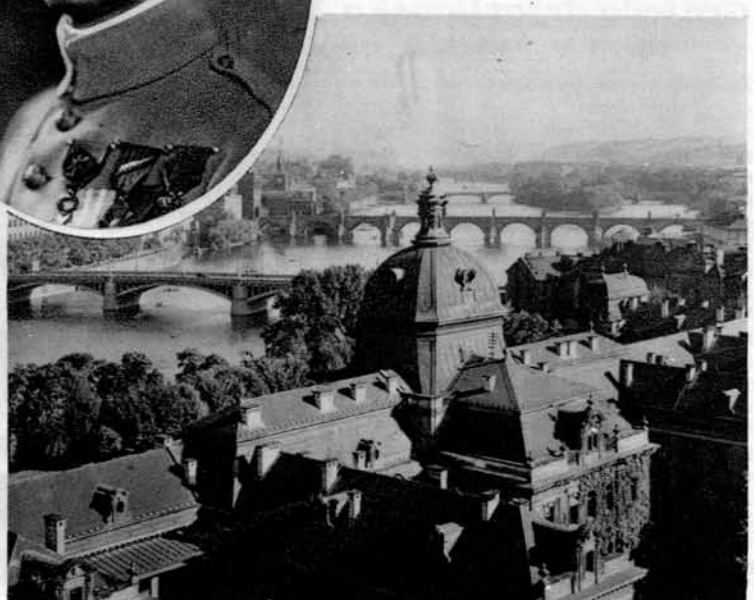
Karlův Tyn, znameniti grad 35 km južnozapadno od Prage; zgradil ga je sredi XIV. stol. cesar Karel IV. za svojo zakladnico.

Spodaj:

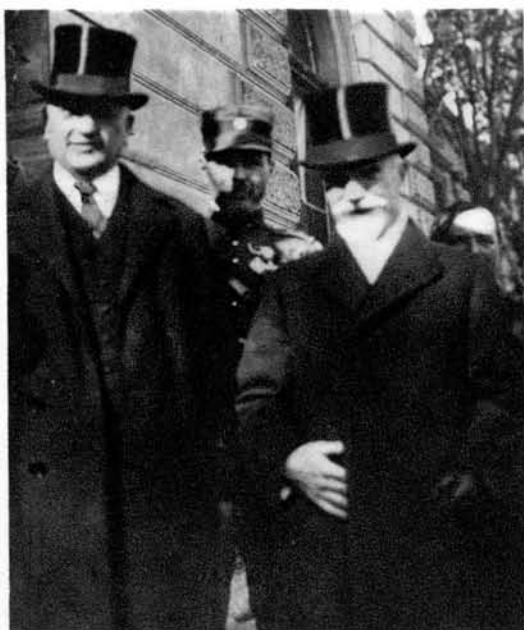
General Štefanik eden najzaslužnejših bojevnikov za osvoboditve Čehoslovakov in prvi českoslovaški vojni minister, ki se je ob prevratu smrtno ponesrečil na še nepojasnjen način.

Karlova most čez Vltavo v Pragi, ki ga je začel graditi cesar Karel IV., končal pa šele Vaclav IV.; na mostu je videti spomenik sv. Janezu Nepomuku.

Panorama zlate Prage z Vltavo v sredini.

Grški ministrski predsednik Venizelos

ob priložnosti prihoda v Belgrad dne 9. t. m. z našim min. preds. dr. Koroščem, ki ga je sprejel na kolodvoru. Za časa tridnevnega bivanja Venizelosa v Belgradu je bila sklenjena prijateljska pogodba med našo državo in Grško.

Pogled v razstavo tiska na ljubljanskem velesejmu

Letos praznuje naša tiskarska organizacija 60 letnico svojega obstoja. Ta častni jubilej je proslavila s prireditvijo velike in krasno uspele razstave tiska na ljubljanskem velesejmu.

Slovenski pevci med Poljaki

Od 1. do 10. oktobra t. l. je priredil pevski zbor ljubljanske Glasb. Matice v večjih mestih poljske republike koncerte, ki so silno pripomogli k zblizanju Slovencev z velikim poljskim narodom. Tja grede so se slovenski pevci ustavili tudi v črni Moravski Ostravi na Češkoslovaškem, katere radi oddaljenosti pri letošnji pomladanski turneji niso mogli obiskati. Na Poljskem so se vršili koncerti v staroslavnem Krakovu, v Katovicah, Poznanju in Varšavi. Domov grede pa so se Matičarji ustavili tudi v Čenstohovi, največji božji poti na Poljskem. Na sliki vidimo Matičarje pri gospodu Milankoviču, jugoslovanskem poslaniku v Varšavi (med gg. dr. Ravniharjem in ravn. Hubadom; levo od g. Hubada poslanikova soproga), ki se je iskreno potrudil, da je ta prvi pohod Slovencev k bratom Poljakom uspel v vsakem oziru.

Grozeča državljanska vojna v Avstriji

Za 7. dan t. m. je napovedal avstrijski „Heimwehr“, to je oborožena nacionalistična organizacija, ki spominja nekoliko na fašizem, veliko demonstracijo v Dunajskem Novem mestu. Slična socialistična organizacija „Schutzbund“, je sprejela to kot izzivanje in je napovedala za isti dan in na istem kraju enako zborovanje. Več tednov je pisalo vse evropsko časopisje, da se utegne sprožiti ob tej priložnosti med obema organizacijama krvav spopad. Oblasti so dosegle toliko, da se je vršilo vsako zborovanje ob drugi uri in ukrenile so obsežne varnostne priprave. Čeprav je prišlo navedenega dne v Dunajsko Novo mesto okroglo 17.000 Heimwehrovcev in pa 50.000 Schutzbündlerjev, je potekel dan vendarle proti vsem pričakovanjem mirno. — Naša slika nam kaže maso Heimwehrovcev.

